

Adevărul

Literar și Artistic

FONDATORI: AL. V. BELDINAN 1888-1897
CONST. MILLE 1897-1920

FONDAT în 1893

Între ruinele Giurgiului

de N. IORGA

Voții să resimțim până în adâncul sufletului cea
de îndemnă pe câțiva să nu putem ierta anume ur
și suferințe ce ni le-a adus un război pe care,
nu l-am voit noi, trebuia să-l facem pentru izbân
a drepturilor noastre?

Poftiți numai la Giurgiu. E așa de aproape de
ureșii fără memorie, dacă nu fără demnitățe, și
de da atâtea învățăminte!

În locul străzilor centrale mărginite odinioară de
le clădiri cochete, în care se cuprindea atâtea bo
de mărfuri și acel complet confort al locuinții
constitue la nația noastră o dovadă strălucitoare
tului pentru civilizație, nu sunt decât ziduri
pe care focul și-a lăsat urmele — focul pus a
le după jefuirea vandalică a Bulgarilor — ori în
bări provizorii, în care coperământul de tablă e
măntăiea nivelului atins de clădirea dărâmată.
Prăvălii par să se stingă de rușine și de sfială
de ce au fost odinioară. Numai ici și colo simți
perate au izbutit, pe aceste vremuri de scumpete,
sfacă întreaga zidărie, și albele case răsar ca niște
ateni ghibocel de primăvară în mijlocul ruinelor
iermi îndelungate și grele.

Mi se asigură că, pe când Ruscicul triumfă cu
la lui de război (dela particularii), școlile înseși
drindru-se cu un material didactic furat, pe care
lot ce poate minciuna și perfidia, ca să-l refuze,
mobilarea e redusă la cele mai simple elemente.
oameni odată îndestulați cari n'au în casa lor
mult decât două cămăși, atât de cumplită a fost
a.

Numai școala de pe la 1860, care păstrează în
tea ei vechea stemă a țării, înlocuită astăzi prin
asa de săracă imitație a nu știu cărui pașurii jum
prusiene, sârbești sau polone. a fost cruțată, nu
leg cum, și de ghiulelele bateriei neobosite de pe
din față și de torțele nimicitoare ale tăciunari
bulgarilor. Până și câte una din biserică a primit
șală elocventă a recunoștinței bunilor noștri vecini.
ștărilor turn central, atât de turcesc în răsărirea lui
gheră, s'a păstrat neatins.

Lângă edificiul, cam curios, care s'a ridicat mai
curând pentru ca să adăpostească pe platforma lui,
de stăpîni străiviți, serbările orășenești, oaspră cruce
patra pomenește trecerea liberatoarea a soldaților
cezi. E un exemplu de simplitate și de discreție,
a care am putea învăța mult. Și de sigur că și în
știa trebuie să albă aceiași concizie militară. Din
în veac se va aminti astfel pătrunderea în Mun
șantă torturată doi ani și jumătate de „execuția” pă
torului, a mărunților soldați în mantăli albastre
fără un Napoleon în fruntea lor dăduseră lumii
mai greu câștigată și de aceia cea mai onorabilă
victoriile pe care le cunoaște istoria.

stanțele noastre judecătorești au dat dreptate dușma
nilor de eri. Dreptul, evident, n'are nimic a face cu în
și grija conservării și dezvoltării naționale... Iar unii
oameni își închipuie că, orice am fi iscălit cu privire
la regimul Dunării, ar mai putea fiutura în bătaia vânt
ului dunărean steagul care e picurat de sângele po
porului nostru.

În față, insula de pe vremuri, legată azi de țarm
prin un istm, după ce cursul Dunării a fost respins
mai departe, acel curs care odată umplea de apă șan
turile de incunjur ale cetății.

Aici întâiu, în acest ostrov îngust, cocoșat și ră
tăcânos, din adâncul căruia se scoate piatra de var și
pe cel câțiva metri pătrați de pustiu rătăcesc câni
paznicului, am înfipt noi sulita vechilor ostași mun
teni în țărnul dunărean. De aici au privit ochii inte
meletoilor de țară, asupra Dunării largi ca o mare,
încingând și apărând teritoriul, de străveche moșie,
pe care ei se ridicaseră domni și pe care nu înțelegeau
să-l împartă cu nimeni. Pe acest punct de înaintare
îndrăzneată am afirmat că n'avam numai muntele
nostru înalt, ci și râul nostru cel mare ducând la în
tinderea mării, unde nici un drept nu poate să înlă
ture pe acela, firesc, al nostru.

Când, la 1445, cruciații supt steag papal și supt
flamură burgundă veniau pe Dunare să caute, în sus,
pe Iancu Hunyadi cu cetele lui de luptători ca să caute
ori să răzbuie pe regele Vladislav, bătut la Varna și
dispărut în vălmășagul înfrângerii, ei au dat de Vlad
Dracul, fecorul lui Mircea-care stăpânișe și Silistra și
toată Dobrogea până în zarea acelei Varne, fatală pen
tru creștini, și între asprii lui luptători, chiufind a
bucurie și a moarte în descărcarea asurzitoare a bom
bardelor apusene, Vodă Românilor a spus neobișnuților
oaspeți câte pietre de sare l-a costat pe tatăl său clă
direa cetății din Giurgiu.

Din această cetate, care a durat multă vreme, și
până în zilele lui Mihai Viteazul, când cu ajutor ar
delean și cu iscusința inginerilor militari veniți din
Toscana ca să ajute la apărarea crucii, el scoate din
Giurgiu rămășițele oșdrilor învinșe a Vizirului Sinan,
abia au mai rămas câteva ziduri rupte. Am pe masa
mea când scriu frânturi din ele: bucățile de cărămidă,
țari, de o deasă alcătuire ce pare a fi antică, sunt
prinse într'un ciment ca piatră, care cuprinde în în
cleștarea lui prunduri dunărene. Până acuma nimeni
n'a săpat aici pentru a vedea ce ni păstrează pământul,
și nu s'a încercat măcar a se deslăși rosturile de
construcție. Pe aceste locuri de străveche amintire
pioasă câni latră în marginea gropilor de var.

Supt vântul de iarnă aspru, care tale, Dunărea se
odihnește închegându-și pe aloecura undele bicuife
de șfichiul crivățului. În fund Ruscicul, pasăre de
pradă sătulă, își mistuie în clădirile neafinșe roadele
crimei împotriva vecinilor buni și ajutători totdeauna.
Dinioarea chiar treceau într'acolo, cu expansivă semn
de prietenie către al noștri, oamenii de acolo, cari pă
reau veniți să-și mângâie la privirea ruinelor făcute
de dănișii suferința patriotică a făcătorului de rele
înălțuit de dreptatea immanentă a istoriei.

N. IORGA

Provinciale

Nocturnă

Cerul verde s'a culcat pe orașul mori
Și acum a un venin în mine-l port,
Cerul turbure și bolnav și pustiu
A n'ghețat deasupra sufletului viu.

În clopotnițe pustii, cu besnă grea,
Aspru-și țipă blestemul o cucuvea;
Pe o frânghie agățat al noștii vrac
Doarme spânzurat în gol un liliac.

Pe acoperișuri umede de rouă
Se răsfrânge-un galben ciob de lună nouă
Iar pe ramuri înrunzite de castani
Urcă leneși și îndrăgostiți motani.

Ciorile ascunse 'n nucii bătrâni s'au
Scuturind de picături frunzișul ud —
Ciorile cu țipătul cronicător
Și-au făcut la mine 'n suflet ciubul lor —

Ion Sân-Giorgiu

1) Din volumul „Grădina Sufletului”, subț tipar.

BIBLIOTECA MĂRȘULUI
PERIODEICĂ

Un manuscris al Poetului Dimitrie Anghel

de LEON FERARU

Poetul Leon Feraru, care de foarte multă vreme locuiește
în America, publică următorul articol în „Calendarul Național
America”.

Il reproducem cu o deosebită plăcere pentru auz și ca
multă emoție pentru memoria cetii de care este vorba.

Păstrez un manuscris al poetului D. Anghel. L'am încad
rat în negru, deși conținutul e albastru, plin de farmecul nop
ții muiate în razele de lună. Alături de portretul prietenului
meu Anghel, maestrul morț dar trăind vesnic în inima mea,
manuscrisul îmi grăește dulce în clipele de reverie. Parcă aud
glasul său al lui Anghel par'că îi văd ochii mari, adânci, în
lăcrimați.

Când pentru cea din urmă dată ne-am strâns mâna și
ne-am sărutat frățeste, am simțit că n'o să ne mai vedem în
lumea aceea. Venise cu mine până la frontieră, să mă con
ducă, și când l'am rugat să vie mai departe, cel puțin până la
Paris, Anghel a zâmbit trist și mi-a spus: „La ce bun? Mai
mult sau mai puțin împreună... Eu mă întorc...” Presimțirea
lui m'a înflorat. M'a urmărit ca o umbră pretutindeni, trecând
prin capitalele Europei, plătind pe uriasul steamer spre Ame
rica...

Ce e de spună sus pe ramuri, se face jos de caștea,
Și astfel umbrele căzute pe palșite par manii grele
Svârțite de dănișitorii ce au rămas numa 'n danșele,
În parcul legendar în care s'a prelăcut grădina mea.

Pe gura scoarțurilor vântu, plecat, a desțepat un cârd,
Și 'nvoaște mănec, horbotate, se 'ntind ușoare să saluțe
Preludul acestei stânse și dulci orchestre nevăzute,
Și-apoi cu reverențe pomii s'au clătinat pâr la pământ.

Ghirăniș de flori îl leagă 'n trecuți și-un arc sub Necore ram
Botește-albastre perspective, sub care alt cete nânse
Coboară pe pământ din ceruri venind cu candelă-aprinsă
Să tacă și mai albă noaptea acestul alb epitalam.

Așa-s în căta asta toașe, dar mâine albii cavaleri
Împodobii de-ațtea grații, ce le 'mprumută luciul lunii,
Vor deveni ceaui host de-apururi: coșii, zarzării și prunii
Banali pomii din fața casei, ce-l știu de-ațtea primăveri.

Din poezii chineze

Papagalul

Deasupra noastră, printre tinerele flori
Ale migdalului aprins de Soare,
Papagalul străin își amintește...
În limba lui cizdată ne spune ceva
Și noi nu-l înțelegem.

Sare pe ramurile ușoare papagalul
Și soarele 'mpreună cu el și s'alungă.
Pe gâră cu mireme amărui de primăvară
Trec plutele 'ncărcate de neveste care cântă.
Se urmăresc grăbițe libelulele,
E-o mare bucurie 'n dimineața binecuvântată
Și numai noi, fiindându-ne de mână, plângem
Și suspinăm și nu 'nțelegem pentru-ce.

Sătul de focul lui cu razele de soare
S'oprește dintr'odată papagalul
Și limpede acum ne spune ne 'nțelesul nostru:
— Numai proștii sânt triști!

Poetul

Sub tute de bambus, singur
Iau lutul și cânt.
Nici o ureche nu-l să mă audă
Afară de a mea,
Nici un ochi nu-l să mă vadă
Afară de lună.

Regret

Vântul apei răcorise pământul,
Pomi, lângă pod, erau acoperiți de flori.
Un cal alb, cu șeaua de aur soșt
Aducând o domnișă frumoasă,
Frumoasă ca domnișele din alte vremi.

Dar ea-și ascunse farmecul sub valuri albi de deso
Încât n'am putut să-mi opresc zărzările
Și, cu toate că dragostea nu mă face să pățimeso,
Mi-a părut rău că priveștea aceia minunată
A trecut ca un vis...

Nedumerire

Florile fac o broderie pe țarbă,
Am douăzeci de ani...
Dulcea strălucire a visului îmi umple capul.
Podoabele de aur pe mine strălucesc
Iar mireasma sălciei plutește pe gâră
Ca un danș de libelule.

Câtă vreme ea n'a surdă,
Florile acestea sunt fără lumină...
Când își mișcă rochiile, peisagiul e vesel.
Mâna mea pe mâna ei, ochii mei sânt în ochii ei.
— O să-mi dea (oare) acul din păr?

Am pierdut-o!

Foșnetul mălășurilor a tăcut...
Pe parchet, nu se mai aude șgomotul picioarelor desculte
Praful s'a întins pe marmora curții
Am pierdut-o pe ea, — dragostea și mândria mea.
O grămadă de frunze au copleșit ochii,
Pe inima, mea și-a țintit groaza ochii de meduza.

Capriciu

— Ascultă cântecul acesta care-mi place!
Ea-si svârte brațul alb spre luth.
Amantul visează. Ca să-i curme visul
Ea scoate din luth o disonanță

Victor Eftimiu

Pentru întâia oară văd rămășițele cetății turcești
ce a dăniuit patru sute de ani până la cucerirea ru
scă din 1828 și alipirea teritoriului demilitarizat la
mântul țării românești, de care atâtea vreme fusese
sfacut pentru a fi adăpostul paznicilor și jăfuitori
noștri.

Zidul vechiu se urmărește foarte bine, și de-a lun
lui s'ar putea face săpături care ar putea da inte
nțele fragmente de trecut. Construcția de piatră
șă, în lespezi mari, ca în veacul al XVIII-lea, când
unjurul palancei a trebuit să fie refăcut, samănă
sistemul de zidire pe care l-am văzut în cetatea
cească a Hotinului. Într'un punct, cărămida rosie
șă se învecăiează cu acest material sumbru: s'ar crede o frân
de zid românească, după normele noastre deosebite,
șă este din arhitectura bizantină. Mi se dă însă asigu
ra că ar fi vorba de o simplă cărpoală făcută mai
roape de noi.

Biserica sfântului Nicolae, numită astfel după Tarul
noștrii în 1828-9, e moscheia apărătorilor păgâni ai
cetății. Solidă construcție, în care lespezile pătrate,
un lucru foarte îngrijit, se sprijină în straturi si
ceze. Inscriptiile rusești și românești prinse în am
ziduri, la dreapta și la stânga, comemorează suc
ardurilor rusești. Când a intrat, aici, avangarda
mă de a conduce barbaria ce se îngământă pe
mele ei, Turcii ca să străpungă cu vârful baionete
chipurile de sfinți, rămase așa până astăzi, mar
șă Rușilor a fost respectată de Bulgari, asociații
dar, cealaltă cu transpunerea sensului în româ
ște, a fost zdrobită, ca și cum devastatorii ar fi hră
șperanța nebună că s'a isprăvit pentru todeauna
dominația românească.

Și, de fapt, după tratatul din București, aici tre
șă fie domeniul de exploatare germană.

La Ramadan, alături, vremurile au adus schim
ri. De o parte se ridică gârbova spinare imensă a
șierului pe care germanii voiau să-l așeze ca semn
șăpânirii lor pe Dunărea de jos, în ciuda instalării
șărașilor lor austriei la Severin. Am ajuns noi
șăpâni acestor construcții impunătoare, și de sigur
șă avea altceva de făcut decât să oș păm bine fără a
șutea întrebunța. Mi se spune că materialul de ma
șășteaptă în nu știu ce fabrică din Germania. Sper
șășteaptă întocuirea acestora cari și astfel voiau
șă impuie aici. Ar fi — dacă nu putem noi înșine
șă mijloc de a atrage aici capitaluri mai puțin pri
șăoase pentru înșăși viața statului român.

La dreapta se grămădesc vasele, gata de a fi în
șăntate, ale Lloydului bavarez, care se judecă în
șă confiscării cu statul român și se dăre că în